

ارزیابی ظرفیتهای اقتصادی استانهای شمال غرب کشور برای توسعه صادرات کالاهای صنعتی به کشورهای روسیه، اوکراین، آذربایجان و ارمنستان

مجری طرح: پژوهشکده اقتصاد دانشگاه تربیت مدرس

کارفرما: دفتر برنامه ریزی وزارت صنایع

مدیر مسئول طرح : دکتر مرتضی عزتی

سال خاتمه طرح: ۱۳۸۰

خلاصه‌ای از کلیات و نتایج طرح:

چهار کشور جمهوری فدراتیو روسیه، جمهوری آذربایجان، جمهوری اوکراین و جمهوری ارمنستان همسایگان استقلال یافته پس از فروپاشی اتحاد جماهیر سوسیالیستی شوروی هستند که به دلایل مختلف ظرفیتهای قابل توجهی برای گسترش روابط اقتصادی و تجاری با ایران دارند. ایران بدنبال پیدا کردن بازارهای صادراتی مناسب برای افزایش درآمدهای ارزی خود می‌باشد. این چهار کشور همسایه در شمال غربی کشور دارای جمعیت قابل توجه و موقعیت اقتصادی خاصی هستند که می‌توانند به‌عنوان مقصد صادراتی مورد توجه ایران باشند. ارمنستان و آذربایجان در تولید بسیاری از کالاها توان کافی ندارند و برای مصرف نیازمند واردات هستند. همچنین این دو کشور هم‌مرز با ایران هستند و این امر موجب کاهش هزینه‌های حمل و نقل کالاهای مبادلاتی می‌شود. روسیه و اوکراین از موقعیت اقتصادی ویژه‌ای بین کشورهای استقلال یافته برای صادرات ایران باشند. اصولاً به دلیل برنامه ریزی و تقسیم کار انجام شده بین جمهوریهای شوروی سابق هر یک از این کشورها در برخی تولیدات توانمند هستند و در مقابل نیازهای عمده‌ای به خارج دارند. از این جهت ایران می‌تواند از این موقعیت بهره ببرد.

این گزارش که به سفارش دفتر برنامه ریزی وزارت صنایع تهیه گردیده است، مشتمل بر ۹ فصل است. فصل اول این گزارش به موقعیت کشورهای روسیه، آذربایجان، اوکراین و ارمنستان می‌پردازد. در این فصل، جمعیت، تولید ناخالص ملی و تولید ناخالص سرانه، بدهی‌های خارجی، منابع طبیعی و مواد معدنی و حمل و نقل و ارتباطات هر کدام از این کشورها به تفصیل بررسی می‌شود.

در فصل دوم، موقعیت کنونی روابط اقتصادی ایران با این کشورها که شامل صادرات، واردات و ... است مورد بررسی قرار می‌گیرد. فصل سوم این تحقیق به بررسی واردات کشورهای روسیه، آذربایجان، اوکراین و ارمنستان (شامل کشاورزی، معدنی و صنعتی) می‌پردازد.

در فصل چهارم، امکانات استانهای شمال غرب کشور (اردبیل، آذربایجان غربی و شرقی) و ظرفیت بالقوه تولیدات صنعتی این استانها بررسی می‌شود.

فصل پنجم به بررسی ارزش کالاهای صادراتی استانهای شمال غرب کشور می‌پردازد و بدنبال آن و در فصل ششم توان و امکانات صادراتی صنعتی استانهای شمال غرب کشور ارزیابی می‌گردد. در فصل هفتم، مسایل و مشکلات صادرات صنعتی این استانها شناسایی شده و راه‌حلهای پیشنهادی مربوط به این مشکلات در آخر این فصل ارائه می‌گردد و در پایان، پیشنهادات این تحقیق ارائه می‌گردد که بخشی از پیشنهادات به شرح زیر است:

- ایجاد ثبات در قوانین و مقررات صادراتی و کاهش مقررات مختلف موجود در این زمینه که این امر باعث می‌شود روند صادرات تسهیل شود و تمایل بیشتری برای تولیدکنندگان و بازرگانان در این جهت فراهم آید.

- تنظیم و تدوین برنامه‌های صادراتی توسط مسئولان ملی و نیز مسئولان منطقه‌ای برای منطقه، که مقررات مربوط به آن را که در حال حاضر به طور محدود برای همه کالاها صورت می‌گیرد به سمت کالاها و تولیدات مشخصی که در فصلهای قبل اشاره شد - و دارای مزیت استانی و مورد نیاز کشورهای مقابل است - هدایت کرد.

- حذف عوارض و مالیاتهای صادراتی موجود در منطقه.

- تشویق صنایع بسته‌بندی در منطقه و هدایت تسهیلات به سمت این صنایع.

- کمک به صادرکنندگانی که دارای برنامه‌های بلند مدت صادراتی هستند و حمایت از تولید که در حیطه مزیت‌های استانهای شمال غرب قرار دارند و با هدف صادرات تولید می‌شوند. فهرست این موارد در فصلهای این تحقیق آورده شده است. ممنوع کردن عملیات صادرات توسط کارکنان نهادهای دست‌اندرکار در امر صادرات برای ایجاد جو سالم و جلوگیری از سوء استفاده از این موقعیتها برای از میدان به در کردن صادرکنندگان دیگر. حمایت از صادرکنندگان خوش نام در کشورهای طرف مبادله و جلوگیری از فعالیتهای صادرکنندگان بدنام که موجب تخریب بازارهای صادراتی کشور شده‌اند.